

Případová práce - Klára

Klára, 35 let, matka 3leté dcery

Úvod

S tématy agrese a násilí se setkáváme v terapeutické komunitě pravidelně. Jde o jedno z důležitých témat, které si klienti přinášejí ze svého života a také je to téma, které se objevuje v průběhu společného spoluzití v komunitě v průběhu léčby. Klienti mohou pro svá témata využívat různé formáty skupiny. Na některé si téma předem připravují, jde o skupiny dynamické, včetně úvodní skupiny životopisné, která je prvním místem, kde klienti pojmenovávají svá traumata z minulosti. Vzhledem k životu ve společenství dochází k mnoha interakcím, kde se objevují různé formy agresivního chování. K řešení aktuálních situací jsou určeny skupiny interakční a mimořádné. v TKK máme již dlouhodobě zavedeny i specifické tematické skupiny pro matky s dětmi. S nově vytvořenými moduly o agresi a násilí se otevřel další, konkrétní prostor pro řešení témat, která jsou s tím spojená. Využití modulů ale naráží v komunitní léčbě na určité limity. Jde o otevřenou skupinu a vždy je nutné při použití konkrétních modulů zohlednit aktuální situaci ve skupině a fázi léčby klientů. Většina klientů má zkušenosti a zažila sebe v životě jak v roli agresora, tak i v roli oběti.

Kasuistická data

Klára nastoupila do komunity na svoji první rezidenční léčbu s 3 letou dcerou. Za sebou měla 17ti leté období, kdy užívala pervitin. Ve své primární rodině nezažila bezpečné, stabilní zázemí. Rodiče se rozešli v jejích třech letech. Její matka i bratr jsou také dlouholetými uživateli pervitinu. V rodině zažila fyzické tresty, především matka jí využívala ke svým potřebám. Naučila ji brát drogy a přivedla ji k pouliční prostituci. Klára nezažila bezpodmínečnou mateřskou lásku. Nikdy nebyla zvyklá žít v prostředí pravidel a pravidelného režimu. V životě zažila tři delší partnerské vztahy, všechny s uživateli drog a alkoholu, kde byli týrána. S posledním partnerem má dceru. Od něj odešla za dosti dramatických okolností. Poté, co ji vyhrožoval za přítomnosti dcery se zbraní v ruce a od kamarádky se dozvěděla o jeho odlišné sexuální preferenci, dostala strach a utekla od něj z domu za pomoci terénních pracovníků a Ospanu. Po měsíčním pobytu v PN, kdy byla dcera v Klokánku, přišla na Karlov.

Průběh léčby

První měsíce léčby jsme hodně pracovali na adaptaci klientky na režim a pravidla komunity. Na začátku bylo nutné klientku podpořit ve vyřízení zdravotních a sociální povinností, tak aby mohla najít místo a svoji roli v komunitě a získala základní sebeúctu pro vztahování k ostatním. Velmi pomalu získávala důvěru k ostatním a opakovaně „vyhrožovala“ odchodem z léčby, někam na azyl. V té době měla strach z agresivnějších klientů komunity. Velmi užitečné pro ni byly především skupiny pro matky s tématy domácího násilí, dítě v rodině násilníka. Tady získal větší pocit důvěry, mohla sdílet podobné příběhy ostatních a uvědomila si, že na to není sama. V té době v komunitě prožívala sebe často v roli oběti. Její způsob vztahování, který si přinesla z venku, z rodiny se ukazoval i v komunitě. Ostatní klientky jí měli tendenci využívat pro splnění svých povinností a potřeb, na hlídání dětí, na svůj volný čas, na úklid, a také ji zneužívaly tak, že si jí zavazovaly sdělováním svých tajemství, kdy často porušovaly pravidla komunity a tím tak ohrožovaly léčbu ostatních i bezpečí komunity. Klára měla v komunitě bezpočet konfliktních situací. V těchto situacích reagovala a chovala se spíše dětsky. Nebyla schopná dospělé konfrontace a stavila se do role „chudinky“, oběti situace, vzdával se svých kompetencí. Z pohledu dětské role se urážela, odmítala komunikovat, vytvářela i zbytečné překážky ve smyslu nic nejde, neumí, nezvládne. Tato v léčbě nutná „frustrace“ měla důsledky na výchovu dcery, ke které se klientka často chovala verbálně agresivně a byla netrpělivá. Se svým chováním byla konfrontována na skupinách, byla odmítaná v roli oběti, byla postupně více posilována její kompetence s ohledem na fázi léčby a roli v komunitě. Na skupinách nebyla moc schopná se soustředit na témata modulů spojená s tématy agrese a násilí, nedokázala se soustředit, často témata zlehčovala a „utíkala do smíchu“. Částečně pro ni byla užitečná témata, moduly role agrese v životě a asertivní podávání kritiky.

Závěr

S klientkou jsme se v průběhu léčby dostali k důležitým motivům jejího chování spojeného s rolí oběti. Více jsme využívala konkrétní situace v průběhu léčby než práci s tématem traumatu v rámci modulů na skupinách. Co se v praxi ukazuje, je skutečnost, že u dlouhodobě traumatizovaných klientů/klientek je změna životního scénáře běh na dlouhou trať a pro klienty v komunitě první krok k možné dlouhodobě změně způsobu vztahování k ostatním, ke své stabilitě a bezpečí pro sebe, a u klientek matek i pro jejich děti.

Projekt Drogové závislosti – násilníci a oběti podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů.